

UTLÅTANDE VID HÖRANDET 7.12.2016 VID VASA HOVRÄTT
gällande utkast till regeringsproposition angående ändringar i domstolslagen och vissa andra lagar

DE FÖRESLAGNA FÖRÄNDRINGARNA I ÖSTERBOTTEN

Allmänna konstateranden

Reformen stärker Vasas roll som centralort för den rättsliga verksamheten inom hovrättsdistriktet. Resursfördelningen mellan Karleby och Vasa kan avvägas så, att tingsresornas belastning minimeras. Sessionsplatsen i Jakobstad borde kvarstå åtminstone till dess hyreskontraktet upphör 2026. Möjligheterna till domarspecialisering och användande av tredomarsammansättningar ökar. De utökade domkretsarna för företagssaneringar och utmättningsbesvär samt det separata förslaget om koncentring av handläggningen för ostridiga fordringar förutsätter i sig en stark basverksamhet. Överföringen av ärenden och personalresurser kräver planering, samarbete och övergångsarrangemang. De militära målen, sjörättsärendena och grupptalan kan med fördel koncentreras såsom föreslagits. Förvaltningen bör effektiviseras med inrättande av förvaltningschefstjänster, också i Vasa. Speciell vikt bör läggas vid samarbetet mellan de båda kanslierna i Karleby och Vasa.

Språkliga konsekvenser

Förslagets eventuella negativa konsekvenser begränsar sig till riskerna för den svenskspråkiga servicen.

Tingsdomartjänsterna

Från 1.1.2010 har inga finskspråkiga tingsdomartjänster kunnat besättas, detta beroende på att den finska domarkvoten om 8 tjänster alltid varit full, eftersom svenskspråkiga domare i allmänhet också har utmärkta kunskaper i finska. Förslaget skulle således öppna möjligheterna för finskspråkiga jurister att söka tingsdomartjänst också i Vasa. Den föreslagna svenska kvoten på 8 domare motsvarar inte helt den tidigare gällande situationen, bl.a. eftersom det i Vasa handlar om att språkminoriteten byts ut. Vår uppfattning är att det föreslagna antalet språkdomare ändå kan accepteras, trots att antalet domartjänster i den sammanslagna tingsrätten torde närma sig 20, med beaktande av alla tilläggsuppgifter som enligt föreliggande förslag skall överföras hit. Det föreslagna antalet skapar inga problem med avseende på det nuvarande domarkollegiets språkliga kompetens. I dag saknar endast tre av de ordinarie tingsdomarna i Vasa och Karleby formellt intyg på utmärkta kunskaper i finska och även dessa fungerar de facto utmärkt på finska. Kvoten skulle inte heller utestänga finskspråkiga jurister från lediganslagna tjänster i den nybildade tingsrätten, eftersom kvoten redan är mer än full. Av språktjänsterna kunde 6 vara placerade i Vasa och 2 i Karleby, där språkdomarna nu skulle behövas mer än tidigare pga samfunktionen med det svenskspråkiga Jakobstadsområdet.

Kanslipersonalen

Förslaget lämnar denna fråga på tingsrättsledningens ansvar. I en tvåspråkig enhet gäller regeln, att tjänstemannen skall ha goda muntliga och skriftliga kunskaper i endera språket. Till denna del ändras inte situationen av att majoritetsspråket ändras. Chefen påverkar via rekryteringen tingsrättens beredskap att betjäna också på svenska. Inrättandet av språkavdelningar påverkar i sig inte direkt denna situation, bara arbetsspråket och i vissa situationer handläggningsspråket. Av dessa innebär arbetsspråket närmast att de gemensamma mötena och dokumenten är svenskspråkiga på avdelningen. Handläggningsspråket utgör

inte något problem i Vasa eller Karleby, inte heller efter den föreslagna förändringen. Det kan betraktas som en risk, att chefen för tingsrätten i framtiden via rekryteringen kan begränsa kanslipersonalens språkfärdigheter. Detta kan dock vara svårt att helt förhindra i en tvåspråkig enhet. Man måste förlita sig på, att domarförslagsnämnden till ledande tjänster i tvåspråkiga enheter föreslår domare med verklig förståelse för landets tvåspråkighet och dess synnerliga betydelse inom rättsvärderna.

Tingsnotarierna

Nuvarande situation, med helt svenskspråkiga praktikplatser i Österbotten (3) och på Åland (2), skulle enligt förslaget ändra drastiskt. De nuvarande fem platserna skulle minska till två, på Åland. Bytet av språkmajoritet i Vasa utgör till denna del en verklig och konkret förlust. Många unga svenska jurister har inte ännu hunnit avlägga det finska språkprovet och skulle därmed stå utanför möjligheten att auskultera i Österbotten, där många studerat juridik på svenska. Det är av synnerlig vikt att vi också i framtiden lyckas rekrytera duktiga svenskspråkiga jurister till domstolsväsendet och den vanliga inkörsporten till detta är auskulteringen. Här ligger den största språkpolitiska bristen i den föreslagna reformen och den måste rättas till i detta sammanhang. Vid Österbottens tingsrätt bör inrättas tre svenskspråkiga auskultantplatser av totalt fem. Den från början av år 2017 uppstartande domarutbildningsnämnden skall centralt välja tingsnotarier till hela landet. Saken måste åtgärdas innan tingsrätterna sammanslås, förslagsvis genom ett tillägg till den nya lagen om domstolspraktik, dess 3 § och 3 moment (se skild framställning 12.12.2016).

Sammanfattning

Reformen innebär vissa språkliga risker i Österbotten. Själva språkmajoritetsbytet behöver inte innebära någon förlust för den svenska servicen, förutsatt att man vidtar nödvändiga åtgärder för att säkerställa ett tillräckligt antal språkdomartjänster och svenskspråkiga praktikantplatser.

Reformen kommer att märkbart stärka Vasaregionen och därigenom, på ovan nämnda villkor, svenska språkets ställning inom rättsväsendet över lag i Finland.

Vi på Österbottens tingsrätt förbinder oss att ta vårt ansvar för att sammanslagningen skall kunna genomföras med ett starkt deltagande också från Mellersta Österbotten och i gott samförstånd med Mellersta Finland och Satakunda. Vi förutsätter att vi kommer att erhålla de för reformens effektiva genomförande erforderliga resurserna.

Detta utlåtande har utarbetats i samarbete med tingsdomare Tomi Vistilä

Vasa 7.12.2016

Daniel Allén, ledande lagman vid Österbottens tingsrätt